

(א) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדו של מקום. שאעפ"י שגזר עליהם לטעולם ולהיעטם במדבר לא האמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היה להם מטחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושהיה מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם נזירה. משנסעו מרעמסם עד שבאו לרתמה. שמשם נשאלו המרגלים שאל' (במדבר יב) ואחר נסעו העם מחלרות וגו' (שם יג) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחלרות ויחטו ברהמה למדה שהיא במדבר פארן ועוד הולך משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתה אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים. ומאלה שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי הגמוןא דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בט חולה והוליכו למקום רחוק לרפואתו כיון שהיו חזרין התחיל אביו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישנו כאן הוקרטו כאן השתה את ראשך וכו' (במדבר רבה):

זה כהנא פ"ה מסעי

(3)

אָבִין יתפאר על פי דברי אנשי אֶמֶת ויהי ח"י קריה) שאֶמְרוּ שְׁהִלִּיבֵת יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר הִיָּתָה לְבָרֵךְ נִיצוּצֵי הַקִּדְשָׁה שְׁאֵנָם אִישׁ הַבְּלִיעַל הַחֹנֶה בַּמִּדְבָּר הַשָּׁמַם שְׁשָׁם 5 קָנָה מְקוֹמוֹ מְקוֹם נִחַשׁ שָׂרָף וְעִקְרָב וְדָרְכוּ שָׁם עֶרְתָּ ה' לְהוֹצִיא בְלַעַז מִפְּיֹו, וְהוּא הַטַּעַם שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל חוֹנִים בְּמְקוֹם אֶחָד שָׁנָה וּבְמְקוֹם אֲחֵר י"ב שָׁעוֹת שֶׁהוּא כְּפִי מֵה שְׁצָרִיד לְבָרִיר הַנִּיצוּצוֹת שֶׁיִּשְׁנָם בְּמְקוֹם 10 הָהוּא, וּבְרִיר זֶה אֵין כֹּחַ בְּעוֹלָם שֶׁיִּכּוֹל עֲשׂוֹתוֹ וְזוֹלַת קִדְשָׁה הַשְּׁלֵמָה, וּבְסוּד שְׁלֵמוֹת מִתְקַבֵּל הַכְּלִלוֹת וּמִתְקַבֵּל הַפְּרָטוֹת, קִדְשָׁה הַשְּׁלֵמָה הִיא הַשְּׂכִינָה וְיִשְׂרָאֵל וְהַתּוֹרָה, וּמִתְקַבֵּל הַפְּרָטוֹת הֵם ס' רְבּוּא נְשֻׁמוֹת 15 קְדוּשׁוֹת, מִתְקַבֵּל הַכְּלִלוֹת הוּא מִשָּׁה רְבִנוּ בְּסוּד מִשָּׁה עֲמוֹ (שְׁעֵה ס"ג י"א), כִּי הוּא אֵילָן שְׁמָמָנוּ נִצְצוֹ נְשֻׁמוֹת ס' רְבּוּא שֶׁהָיוּ שָׁם, וְנִסְתַּמְּנוּ בְּעֵנֵי אֱלֹהֵי בְּשֻׁכְנֵי שׁוֹכְנֵי הַבִּירָה וְשָׁבְרוּ מִלְתַּעוֹת עוֹל וּבְרָרוּ בְּרִיר עֲצוּם:

(4)

וּבְכִפִּי זֶה תְּכִלִּית הַמַּעֲשֵׂה הוּא כְּשֹׁנוֹקִיעִים הָיוּ נוֹקְעִים עִמָּהֶם כָּל הַדּוֹקָה לְמִין הַקִּדְשׁ לֹא בְּזִמְנֵי הַחֲנִיָּה שְׁעָרָיו לֹא נִעֲשֶׂה עֲמוֹ דָּבָר, וְהוּא מֵה שְׁרָמּוֹ בַּמֶּמְרָא אֱלֹהֵי 5 מְסַעֵי, אֱלֹהֵי פֶסֶל כָּל הַמְּסַעוֹת שְׁבַע עוֹלָם שְׁאֵין מְסַע כְּזֶה שֶׁהָיוּ נוֹקְעִים עִמָּהֶם הוּן קְדוּשׁ וְקָרַשׁ שְׁאֵין עָרוּךְ אֱלֹהֵי, וְהֵגַם שְׁקָדְמוֹ הָאֲבוֹת וְדָרְכוּ מְקוֹמוֹת וְעָשׂוּ חֲלָקִים בְּבָרִיר וְנִיצוּצוֹת, לֹא הִגִּיעוּ לְגִדְרָה זֶה, וְאָמַר הַתּוֹבָה 10 עֲצָמוֹ טַעַם עֲלוֹי מְסַעוֹת אֱלֹהֵי לְפִי שֶׁהֵם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יִצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְנִצְרְפוּ בְּבוֹר הַבְּרָזֵל שֶׁהִיא אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶמְרוֹ וּבָזֶה הָיוּ נְשֻׁמוֹתָם רְאוּיִים לְבָרֵךְ נִיצוּצֵי הַקִּדְשָׁה בְּכָל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבּוֹאוּ 15 שְׁמָה, וְעוֹד לְצַבְּאָתָם שֶׁהִיא שְׁלֵמוֹת הַצְּבָא אֲשֶׁר תִּשְׁרָה עֲלָיו הַשְּׂכִינָה שֶׁהוּא מְסַפֵּר ס' רְבּוּא וּפְחוֹת מְסַפֵּר זֶה אֵינוֹ כְּגִדְרָה הַשְּׁלֵמוֹת:

ובמדבר היו נוסעים בכל מסע שכל מסע כי עסק אחר ובהנ"ל כי משנית קדושה מלכות אחד מסע מ"ב ואח"כ הי' נסיעה חדשה והי' משונה לפי הקדושה מהנ"ל שאלו מסע. וזה שאלו ויכתוב משה את מולאיהם למסעיהם ט"פ הי' היינו שכל מסע הי' לפי המולא שאלו מהנ"ל הקודם והיו הולכים ממיד ממלגה למלגה וזה נכתב ט"פ הי' המולא והמסע כמו ויסעו מסעות ויחטו בלחיים וכדומה. ואלה המסעות למולאיהם שהמסע הי' לפי קדושת המולא שאלו מסעות שכל קדושת מ"ב אלוהים ששס מ"ב ולאמלי וכו' הי' או כבר המנוחה שלימה שהי' לטעם אלהי וכו' שהי' נכנס משה רב"ע ועתה בטוה"ו יכול להיות 15 שנגד כמה מסעות וכמה שכתוב כפי שיזכו לאות אחד מהסע מ"ב מהמ"ב מסעות עד שזוכה כל אחד לפי מה שכתוב לזכות שיהי' כי הולך האדם אל בית עולמו ואח"כ נשלים ואין לו עסק בטוה"ו

פ"ה מסעי

זה הניקודא פ"ה מסעי

(5)

בפסוק (במדבר לג. א) אלה מסעי בו אשר יצאו מארץ מצרים תלה הכתוב ביציאת מצרים כשם שיציאת מצרים היה ישועה לדורות לכן מצוה לזכור בכל יום יציאת מצרים' כמו כן המסעות במדבר הכנה לדורות כמו שכתוב (תהלים קל"ג טו) למוליך עמו במדבר כי לעולם חסדו. כי ה' יתברך הכין בדור הראשון עור לבני ישראל הן בסור מרע והן בעשה טוב כי עיקר האדם שנקרא מהלך' ללכת ממדריגה למדריגה עד שיתקרב אל הבורא יתברך שמו וכל זמן שאדם נאסר ומקושר בגשמיות אין הנפש יכול להתפשט ולילך ממדריגה למדריגה ולכן הוציאנו הקב"ה מן המיצר ואחר כך 15 היינו תועים כמו שכתוב' תעו במדבר בו' דרך. ואו הוליק אותנו הקב"ה במדבר ועשה אותנו מהלכים. ללכת לעיר מושב? וחזו עיקר החירות כמו שכתוב בגמרא¹⁰ דרור זה חירות שמדייר בי דיירא ומוביל סחורה לכל מדינתא. וחזו שכתוב (ירמיה ב. ה) ולא אמרו איה ה' המעלה אותנו בו' המוליך לזכור פירוש שבעת צרה יש לאיש ישראל לזכור כיציאת מצרים ובהילוך המדבר ובוה יוכל להיות נושע לעולם ולכן פרשה זו נקראת בין המצרים:

(7)

ולאור דברי הבעש"ט ז"ע, הרי כן הוא אצל כל אחד ואחד מישראל, שעובר בימי חייו מ"ב מסעות לטהר את העירוב טוב ורע השייך אליו ע"פ שורש נשמתו. וכמו שכתוב ביסוד העבודה בשם האר"י הק' (ח"ד פ"א, ב, ג), כל יום ויום ושעה ושעה אינו דומה כל אחת ואחת לחברתה מיום בריאת עולם והלאה, וכן אינו דומה אדם לאדם מיום בריאת אדם והלאה, ואין אדם אחד יכול לתקן מה שחבירו מתקן. כי כל עבודות האדם הם למען יעלה ברורין וניצוצות קדושות הגפולות, והניצוצים הם מצרופי ומוגי שורש עולמו אשר הוא עומד בו. ושייך הבירור לפי השגה ולפי היום ולפי השעה וכו' וכפי התדמות אותו האדם העושהו באותה השעה המיוחדת לו וכו'. ע"כ. והיינו שלכל יום ויום ולכל שעה ושעה יש תפקיד מיוחד שא"א למלא בזמן אחר, שהרי הקב"ה לא ברא שום דבר לבשלה, וכן כל אדם ואדם בראו הקב"ה עם תפקיד מיוחד שולוא זאת הרי לא היה נברא. ולכל יהודי נתן הקב"ה את הכח ואת התנאים המיוחדים לו ע"פ השליחות העליונה שעליו לתקן. זהו ענין מ"ב המסעות שצריך כל יהודי לעבור כדי להגיע לתיקונו, שיש מהם בסור מרע ויש בעשה טוב. כל גשמה יהודית היא עולם שלם, והקב"ה מסבב לכל יח ממנו גדה ונתן לכל יהודי את כל התנאים בכדי שיוכל לגדול ולפרות ולהגיע אל תכליתו הן בסור מרע והן בעשה טוב.

פ"ה מסעי

פ"ה מסעי

1

ואתה יודע, כי אדון הראשונים והאחרונים, משה רבנו, כבר אמר לו ותעלה: יעז לא האמתם ביי"י, על אשר מריתם⁵⁸, על אשר לא קדשתם⁵⁹ - כל זה וקטאו, עליו השלום, היה, שנטה אל אחד משני הקצוות במעלה מפעולת המדות, והיא הסבלנות, באשר נטה אל הפעם, באמרו⁶⁰: שמעו נא המורים⁶². ודקדק ה' עליו שיהיה איש כמותו כועס בפני קהל ישראל, במקום שאין ראוי בו הפעם. וכגון זה בחלק האיש שהוא חלול השם, לפי שתנועותיו כלן ודבוריו נלקחים למופת, ומקרים להגיע בהם להצלחת העולם הזה והעולם הבא, ואיר יראה ממנו הפעם, והוא מפעולת הרע⁶³, כמו שבארנו, ולא בוא אלא מתכונות רעות מתכונות הנפש? ואמנם אמרו ביה"ק⁶⁴: מריתם פי' - הרי הוא כמו שבארנו. וזה, שהוא לא היה מדבר עם אנשים המונים, ולא עם מי שאין להם מעלה, אלא עם אנשים שהטנה שבנשיהם היה כמו התקאל בן בוזי, כמו שנקרו התקמים⁶⁶, וכל מה שנישקה או יאמר - יתנהו. וכאשר באוהו שבעם אמרו שהוא עליו השלום אינו מי שיש לו פתיחות מדה, ואלמלא ידע שה' קצף עליו בבקשת המים, ושאנו הכעסנוהו ותעלה - לא היה כועס. ולא מצאנו בדברי ה' ותעלה אליו בזה הענין לא פעם ולא קוצר, אלא אמרו⁶⁵: קח את הפטה וכר והשקיף את העדה ואת בעירם

ריבה באינה פורט - מול פקד

יבמו כו ישראל בימי אלוהו היו כלם עובדי עבודה ורה כרצון פעולותיהם, לנד שקצת האלקים: כל הכרפוס אשר לא כרעו בצל וכל הפה אשר לא נשק לו (מלכים א יט יח) - וצם פל ויה, כשעמד למדו, חוכה על ישראל כהורג, כמו שאמר ושם ט"ו ויאמר לו: מה לך פה אליהו? ויאמר: קבא קבאתי זה עליה צבאות פי' צובו בדיותי בני ישראל. אמר לו: ששא בריהו? אמר לו: איך מוכחתיך הרסו. אמר לו: שפאו מוכחתי אמר לו: יאח נביאיה הרגו קרוב. אמר לו: תקרי אפה בפי' אמר לו: ואומר אני לברך הבקשו את בןשן לקחתה השירה הקדוש כרוד הוא ל עד. שאתה למטה. חוכה על. ושמאל - לא תהו לך למדו על אמות הימים שיש להם בית הנהיה בית לך בידה ורה נקמד חוכה על ישראל⁶⁷

אילנות ה' אלול

3

יבמו כו ישראל נוסו וישעיהו הרפו עונות, כמו שאמר: הוי הוי חטא וגו' (ישעיה א ד): והיי בהם עובדי עבודה ורה, כמו שאמר (שם נג ח): ואשר הולת והקוונה שמת וכוונתו והיו גם כמו כן שוקי דמים, כמו שצאמר (שם א כא): איכה היתה קוונה וגו' וצפה מן צמים, וכומו כן מטעמי שם שמים, כמו שאמר (שם כב יג): אלף נחשו כי מטר נמותי וכוו מצוות ה' כמו שאמר (שם יא): סורו מניצרך בסו מניצרך השביתו מפנינו אח-קדוש ישראל. ועם קל-וה נשכיל שאמר: ונתוף עם-טמא שפטים אנכי ישב (שם ה ה) - מיד: וצף אלי יחד מן-השקטים ויניו רצפה. וצף על-פי' ויאמר: הנה נגע ות על-שפתיה וקר עינה ונשאקה ויפך (שם ר ז), ולא כפרה עד שברגו מנשה, באשר אמרו עליהם השלום.

חייב לו פה - רצון שה נמי שאמר דלמור על בני ושהיר, שמו. על שרפת ישראל, ויבשת מנו: ישעיה נתנה שני-עשרה כען ארנו נסור הארנו במסור... וכצע המסור - שם שמו דאמר: בתוך עם טמא שפטים אנכי יושב.

דלמור

אילנות ה' אלול

5

גם הגמרא הקדושה וההיק מלאים על כל גדותם מזו העבודה. שרצון הבורא ית יתעלה שילמדו סניגוריא בתמידות על בניו עם כדוה, אף בשעה שאין עושים רצונו של מקום ביה. ולמדו מגדעון ומהרשע ומאלוהו. כדסיון האב שיש לו בן שאינו הולך בדרך טובה, יורה עין כל בר שכל שפכו רצון האב שילמדו בני אדם על בנו זה המיד סניגוריא ולדון אותו לכף זכות, ובדאי אם ישנע מאיזה אדם שלמד עליו יחובה דבר זה היא על אפו ועל חמתו, כיש בהבחר יחיש שהוא טוב ומטיב לכל ולא ירח ממנו גדה. שרצונו שילמדו על בניו סניגוריא ולדון אותם בתמידות לכף זכות, ושכרו שכן הסטים ידום אותו גיכ לכף זכות. כמדורל בשבת ד' קכ"ז, תיר, הון את הביירו לכף זכות וזאת זכות. וזיל וזה ד' כ"א ע"ב: אריא אע"ג דיהו צדיקא רבה ממל עלמא ויפך בישא קדם קביה או דלטורין על ישראל, עונשיה סני מן כלתו, ולא אשכחא צדיקא טבא כאלוהו בכל דרא ומסוים דאמר דלטורין על ישראל בר דכתיב טר, ביי, שעטא אבאיש סניא קמיי, ח"ח מה כתיב ביי (מ"א יט ו) וימצא מראשיתיו עונת רצפים, מה רצפים, אמר קביה כדון יאות למיכל מאן דאמר דלטורין על בני כר, איך יצוק לא זו אלי' משם עד שנשבע לפני הקביה להורח וזכותן של ישראל המיד וכל מי שעשה זכות הוא מקדים האומר לפני הקביה כך וכך עשה עשיו פלוני ואינו זו משם עד שיטבו וזכותי דהוא גברא דכתיב כו, עכיל הוהיק בקצור.

מיון ושרה הארובה - א' 6

6

שריה טהרה מקליטת ריח גן עדן של משיח בו אינו רואה חופה על שום אחד מישראל, ואהבתו לכל אחד מישראל גדולה היא לאין קץ וחסר. רואה הוא את האור הגדול שבנסמתם, את סובלת פארם ואת זיו התשובה החופף עליהם המיד, את ברק הקדוש ואת אור השכינה שאינה זוח מהם בכל עת ובכל זמן, בכל דרגה ובכל מקום, ואני ד' השוכן אתם בתוך טומאתם, ובין כך ובין כך בנים אתם לד' אלהיכם, אשריך ישראל.

מארכת אלהים, המוטבעת בתוך כל נפש ישראל, מיד כשמנתערת מהמגומה השכרנית של החושים ונטייתיהם הגסות, מתעוררת היא בתוך הלכ אהבת ישראל בכל אדם תרבותי, הוידע יפה את המהלך ההסתורי, ואין פעלה האומה הזאת, לטובה על המחשבה והאליה ככללות האנושיות. אנוה ושרה בני

עיקר חפצי ומגמתי היא ללמד זכות על ישראל, וביחוד על עם קדוש היישובים בחצרות ה', בהר, קודש קנתה ימינו יתברך, שלא יוציא עליהם ח"ו לעו, שהם רשעים ועבריינים בכללם⁶⁸. ו-אין הדבר לפי רוחי ללכת לחטט ולמצוא פשעי ישראל⁶⁹. כי, אגא מור טא דאהרן קא אחינא, שחסד היא פעולתה, והשלום מידתה, והאמת טגולתה, וכל ישעו וחפצו היא צפית ישועת גוי קדוש, ורוממות קרנו על הר קדשו⁷⁰. והרבה תרבה מאד יגעתי באונחת, עד שהעיר הקביה את רוחי, ויכונן את לבבי, ללכת בתומי בדרך הקודש הזאת, לקדש שם שמים, ולהחב את התורה ולהודיעה על הבריות, ולקרב רבים, לתורה ולהרבות עוז ואומץ להתישבות עם ה' על אדמת קדשו - ולפניו ביה גלוי בור-לבבי, ויחול-נפשי, לשמו הגדול ועבודתו ית'.

אילנות ה' אלול